

० ते १०० हेक्टर सिंचन क्षमतेच्या कोल्हापूर पध्दतीच्या बंधारे / गेटेड साठवण बंधारे यामध्ये ०.५० ते १.५० मी. उंची पर्यंत संधानकीय पडदी बांधकाम करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना.....

महाराष्ट्र शासन

मृद व जलसंधारण विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक : गेटेड -२०१८/प्र.क्र. २७५/जल-१

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ०५ डिसेंबर, २०१८.

संदर्भ :-

१. मुख्य अभियंता, लघु सिंचन (जलसंधारण) पुणे व सर्व प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांचे समवेत मा. सचिव (मृद व जलसंधारण) यांचे अधिपत्याखाली दि. २५.१०.२०१८ रोजी झालेल्या बैठकीमधील सहमती नुसार.

प्रस्तावना :

राज्यात मृद व जलसंधारण विभागामार्फत अंदाजे ११,००० कोल्हापूर टाईप बंधारे / गेटेड बंधारे आहेत. सदर कोल्हापूर पध्दतीच्या / गेटेड बंधार्याची सर्व साधारण नाला तलांकापासून ०.५० ते १.५० मी. उंची पर्यंत संधानकीय पडदीने बांधकाम केल्यास Post Monsoon Flow मुळे बंधार्यामध्ये कमीत कमी ०.५० ते १.५० मी. उंची पर्यंत पाणी साठा होणार आहे. तसेच पावसाळ्याच्या सुरुवातीला पडणारा पाऊस अडविण्यास मदत होणार आहे. त्यासाठी आवश्यक flood lift संकल्पित करून त्यानुसार बंधार्याचे पुर्नः सर्वेक्षण करून सर्व साधारण नाला तलांकानुसार पूर विसर्ग परिगणित करणे आवश्यक आहे. सदर बांधकामामुळे बंधार्यामध्ये ०.५० ते १.५० मी. उंची पर्यंत उंचीमध्ये पाणी उपलब्ध होणार आहे. कोल्हापूर पध्दतीच्या बंधारे / गेटेड साठवण बंधारे यामध्ये ०.५० ते १.५० मी. उंची पर्यंत संधानकीय पडदी बांधकाम करण्यासंदर्भात मुख्य अभियंता, लघु सिंचन (जलसंधारण) पुणे व सर्व प्रादेशिक जलसंधारण अधिकारी यांचे समवेत मा. सचिव (मृद व जलसंधारण) यांचे अधिपत्याखाली दि. २५.१०.२०१८ रोजी झालेल्या बैठकीमध्ये क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांनी सहमती दर्शविली आहे. विषयांकितबाबत मार्गदर्शक सुचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार खालीलप्रमाणे शासन परिपत्रक निर्गमित करण्यात येत आहे.

भाग A) नविन को.प.बंधारे / गेटेड साठवण बंधारे यामध्ये १ ते २ मी. उंची पर्यंत मीटर उंचीच्या संधानकीय पडदीसह बांधकाम करण्यासंदर्भात मार्गदर्शक सुचना :

- 1) ० ते १०० हे.सिंचन क्षमतेच्या मर्यादेत अधिसूचित नदया सोडून इतर लहान नदया व स्थानिक नाल्यावर कोल्हापूर पध्दतीच्या बंधार्याच्या / गेटेड साठवण बंधार्याच्या नवीन बांधकामामध्ये क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार सर्वसाधारण नाला तलांका पेक्षा १ ते २ मीटर उंची वाढवून Sill Level प्रस्तावित करता येईल.

ii) सर्व साधारण नाला तलांकापासून १ ते २ मी. उंचीच्या Sill Level प्रस्तावात नविन बांधकामासंदर्भात काम निहाय प्रचलित व शासन वेळोवेळी निश्चित करेल असे तांत्रिक व आर्थिक मापदंड लागू राहतील.

iii) सर्व साधारण नाला तलांकापासून १ ते २ मी. उंची वाढ Sill Level ची नविन बांधकामे ही उपलब्ध निधीच्या तरतुदीनुसार व विहित कार्यपध्दती अवलंबून सक्षम प्राधिकार्यांची प्रशासकिय मान्यता घेवून हाती घेण्यात यावीत.

iv) उपलब्ध पाणी येवा, संकल्पन व गाळ परिगणना विचारात घेवूनच सदर १ ते २ मीटर उंचीच्या Sill Level चा अंतर्भाव करावा.

v) उपलब्ध येवा विचारात घेताना पाणलोट क्षेत्रात झालेली जलसंधारणाची कामे विचारात घ्यावीत व त्यानुसार उंची निश्चित करावी. Out Flanking होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

भाग B) अस्तित्वातील कोल्हापूर पध्दतीच्या बंधान्यामध्ये /गेटेड बंधान्यांमध्ये १ ते १.५ मीटरची संधानकीय पडदी बांधकाम :-

- I. अस्तित्वातील कोल्हापूर पध्दतीच्या बंधान्याच्या / गेटेड बंधान्याच्या मध्ये १ ते १.५० मीटरची संधानकीय पडदी टाकण्या संदर्भात सर्वसाधारण मार्गदर्शक सुचना खालीलप्रमाणे आहेत.
- II. ० ते १०० हे. सिंचन क्षमता असलेल्या को.प.बंधारे / गेटेड बंधारे या सर्व बंधान्याच्या स्थळ निश्चिती करीता जिल्हा जलसंधारण अधिकारी(ल.पा.विभाग जि.प.) व जिल्हा जलसंधारण अधिकारी (जलसंधारण विभाग) व संबंधीत उपविभागीय जलसंधारण अधिकारी यांची समिती स्थापन करण्यात यावी व या समितीने संयुक्तरित्या पाहणी करावी व पहाणी करुन ज्या बंधान्यावरील गाळे १ ते १.५ मीटर उंचीने बंद करणे शक्य आहेत अशा बंधान्याची निश्चिती करण्यात यावी. या संदर्भात स्थळ पाहणी इतिवृत्त तयार करावेत .
- III. उंची निश्चित करताना मागील १० वर्षांमध्ये पाणलोट क्षेत्रामध्ये झालेली कामे व त्यानुसार येणारा पाण्याचा येवा विचारात घ्यावा. तथापि Out Flanking होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.
- IV. गाळे बंद करण्यासाठी निश्चित झालेल्या बंधान्याच्या Sites साठी संबंधीत ग्रामपंचायतीचा गाळे बंद करण्यासाठीचा संमती ठराव घेण्याची कार्यवाही संबंधीत उपविभागीय जलसंधारण अधिकारी यांनी करावी. ग्रामपंचायतीचा संमती ठराव प्राप्त न झाल्यास अशा बंधान्यासाठी गाळे बंद करण्याची कार्यवाही करु नये गाळे बंद करण्यासाठी बंधान्याच्या वरील बाजूच्या लगतच्या शेतकऱ्याची संमती घेणे आवश्यक आहे.
- I. अस्तित्वातील बंधान्यामध्ये सर्वसाधारण नाला पातळीवर वर १ ते १.५ मीटर उंचीच्या पडदीचा समावेश करताना पडदीसह बंधान्याचे पुर्न : संकल्पन करण्यात यावे.
- II. उपलब्ध पाणी येवा, पाणलोट क्षेत्र यांचा विचार करुन संधानकीय पडदीचा समावेश बांधकामात करावा.
- III. एका को.प.बंधान्यामध्ये / गेटेड साठवण बंधान्या मध्ये संधानकीय पडदी बांधकाम करण्या संदर्भात एकच अंदाजपत्रक तयार करण्यात यावे. कामाचे तुकडे (भाग) करण्यात येवू नयेत.

- IV. को.प.बंधारा/ गेटेड साठवण बंधान्याचे संधानकीय पडदी बांधकाम हे दुरुस्तीचे काम समजण्यात यावे व त्याकरीता मृद व जलसंधारण विभाग शासन निर्णय क्रं. दि. २० जुलै, २०१८ मधील आर्थिक मापदंड व कार्यपद्धती लागू राहिल.
- V. संधानकीय पडदी बांधकाम करण्याच्या कामांचे प्रस्ताव उपलब्ध निधीच्या तरतूदीनुसार सक्षम प्राधिकार्याची तांत्रिक व प्रशासकीय मान्यता घेवूनच हाती घेण्यात यावीत.
- VI. संधानकीय पडदी बांधकाम काम सुरु करण्यापुर्वी, काम सुरु असताना व काम पूर्ण झाल्यानंतर छायाचित्रे (फोटो) घेण्यात यावीत व त्याचे Geotaging करण्यात यावे.

भाग C) : ० ते १०० हे. को.प.बंधान्यामध्ये गेट टाकण्याचे नियोजन (Reschedule of Gates) :-

१. या संदर्भात जिल्हा जलसंधारण अधिकारी यांनी नविन सर्व साधारण नाला तलांकानुसार संकल्पित पूर विसर्ग विचारात घेवून बंधान्यांच्या द्वारांचे Gate Operation Schedule तयार करावे. व Out Flanking मुळे बांधकामास कोणताही धोका उत्पन्न होणार नाही यांची दक्षता घ्यावी.
२. कोकण प्रदेश किंवा २५०० मिली मीटरपेक्षा जास्त पाऊस ज्या प्रदेशात पडतो. तो प्रदेश वगळून इतर सर्व ठिकाणी को.प.बंधारे / गेटेड बंधारे यांचे गेट्स दि. १५. सप्टेंबर पर्यंत ३०% , ३० सप्टेंबरपर्यंत ६०% व १५ ऑक्टोबर पर्यंत १००% बंद करण्यात यावेत. जेणेकरून ३० सप्टेंबर नंतर परतीच्या पाऊसामुळे बंधान्यामध्ये पाणीसाठा उपलब्ध होईल.
३. कोकण प्रदेश किंवा २५०० मि.मी. पेक्षा जास्त पाऊस ज्या भागात पडतो त्या भागात प्रचलित वेळेप्रमाणे (१५ ऑक्टोबर पर्यंत) गेट्स बंद करण्यात यावेत.

भाग D) पडदीसह संधानकीय काम झाल्यानंतर पाणी वापर संस्था स्थापन करणे व नियमित देखभाल करणे :- याबाबत शासन निर्णय दि. २०.७.२०१८ नुसार कार्यवाही करावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून, त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१८१२०५१४२५२१३५२६ असा आहे. हे शासन परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

**Dilip Shamrao
Prakshale**

Digitally signed by Dilip Shamrao Prakshale
DN: cn=, o=Government Of Maharashtra, ou=Rural Development And Water
Conservation Department, postalCode=400022, st=Maharashtra,
serialNumber=ec0086a010c4480479f40bcfd1e80c3ee3b785deda1b0ec3003
38e010d2289, cn=Dilip Shamrao Prakshale
Date: 2018.12.05 14:29:50 +05:30

(दि.शा.प्रक्षाळे)

कार्यकारी अभियंता तथा अवर सचिव,
महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. आयुक्त, मृद व जलसंधारण, जल आयुक्तालय, औरंगाबाद.
२. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र जलसंधारण, महामंडळ, औरंगाबाद.
३. संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषि आयुक्तालय, पुणे.

४. मुख्य अभियंता, लघुसिंचन (जलसंधारण), पुणे.
५. अधीक्षक अभियंता, लघु सिंचन (जलसंधारण) मंडळ, सर्व.
६. सचिव, मृद व जलसंधारण यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
७. सह सचिव, मृद व जलसंधारण यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
८. कार्यासन अधिकारी (जल-४), जलसंधारण विभाग मंत्रालय, मुंबई.
९. निवडनस्ती (जल-१).